

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αντικείμενο της μονογραφίας είναι η έγκληση ως θεσμός του ουσιαστικού και του δικονομικού ποινικού δικαίου. Κίνητρο για την ενασχόληση με το θέμα προσέφεραν τόσο τα ιδιαίτερος ενδιαφέροντα, δογματικά και πρακτικά, ζητήματα που συνδέονται με τη μικτή νομική φύση της έγκλησης, όσο και οι πολλαπλές παρεμβάσεις του νομοθέτη στο κρίσιμο κανονιστικό πλαίσιο, ιδίως κατά το τελευταίο διάστημα.

Καταβλήθηκε ιδιαίτερη προσπάθεια προκειμένου αφενός μεν να συγκεντρωθούν και να ταξινομηθούν συστηματικά οι απόψεις οι οποίες έχουν υιοθετηθεί από τη θεωρία και τη νομολογία, αφετέρου δε να αξιολογηθούν κριτικά, όπου αυτό θεωρήθηκε αναγκαίο, και να γίνουν συγκεκριμένες προτάσεις. Η εργασία επιδιώκει να παράσχει ερεθίσματα προβληματισμού εμπλουτίζοντας τον επιστημονικό διάλογο, να προτείνει λύσεις σε δογματικά και ερμηνευτικά ζητήματα και να προσφέρει θεωρητικό υπόβαθρο για την αντιμετώπιση προβλημάτων που απασχολούν την καθημερινή δικαστηριακή πρακτική.

Τις βαθύτερες ευχαριστίες μου οφείλω στον Επίκουρο Καθηγητή κ. Δημήτριο Συμεωνίδη για την πολύπλευρη στήριξη, αλλά και για την ουσιαστική και αδιάλειπτη συνδρομή του η οποία ήταν καθοριστική για την ολοκλήρωση αυτής της ερευνητικής προσπάθειας. Θερμά ευχαριστώ τον Επίκουρο Καθηγητή κ. Αναστάσιο Τριανταφύλλου, ο οποίος μοιράστηκε πρόθυμα μαζί μου τις σκέψεις και τους προβληματισμούς του και με στήριξε επιστημονικά και ηθικά. Αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τον Καθηγητή κ. Θεοχάρη Δαλακούρα και τον Ομότιμο Καθηγητή κ. Άγγελο Κωνσταντινίδη για τον γόνιμο επιστημονικό διάλογο.

Ειλικρινείς ευχαριστίες οφείλω σε όλα τα μέλη του Τομέα Ποινικών και Εγκληματολογικών Επιστημών της Νομικής Σχολής του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης και ιδίως στον Διευθυντή του Τομέα, Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Γεώργιο Δημήτρη, ο οποίος έμπρακτα με ενθάρρυνε να ολοκληρώσω την εργασία. Ευχαριστώ τον αφυπηρετήσαντα Επίκουρο Καθηγητή κ. Νικόλαο Λίβο και τον Λέκτορα κ. Θωμά Σάμιο για τις σημαντικές παρατηρήσεις.

Από καρδιάς ευχαριστώ την οικογένειά μου για την υποστήριξη και τη διαρκή συμπαράσταση. Ιδιαίτερη αναφορά οφείλω στη μνήμη του πατέρα μου ο οποίος, αν και κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια, δεν μπόρεσε να δει την προσπάθειά μου αυτή ολοκληρωμένη. Τη σύντροφό μου, στην οποία και αφιερώνεται η μονογραφία, ευχαριστώ για το γεγονός ότι μου στάθηκε σε όλες τις δυσκολίες που κλήθηκα να

Πρόλογος

αντιμετωπίσω κατά την περίοδο της συγγραφής, βιώνοντας καθημερινά το άγχος και τις αγωνίες μου.

Τέλος, είμαι υπόχρεος στην εξαιρετική ομάδα του Εκδοτικού Οίκου «Π.Ν. ΣΑΚ-ΚΟΥΛΑΣ» για την άψογη συνεργασία και για την επιμέλεια της έκδοσης.

Αθήνα, Μάιος 2024
Νικόλαος Μ. Σαββίδης

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η Θεμελίωση της έγκλησης

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η δίωξη του εγκλήματος είναι έργο που ανήκει αποκλειστικά και μόνο στην πολιτεία, διότι εκείνη διαθέτει το μονοπώλιο της ποινικής καταστολής. Σύμφωνα με την αρχή της κρατικής δίωξης του εγκλήματος, η οποία βρίσκεται έρεισμα στο άρθρο 27 παρ. 1 εδάφ. α' ΚΠΔ, φορέας της ποινικής αξίωσης είναι το κράτος, στα όργανα του οποίου και συγκεκριμένα κατά κανόνα στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών ανατίθεται η αρμοδιότητα δίωξης του εγκλήματος¹. Η αρχή της αυτεπάγγελτης δίωξης του εγκλήματος ορίζει ότι αυτό διώκεται καταρχήν αυτεπάγγελτα². Επίσης, η επιβολή ποινής συνιστά την αντίδραση της πολιτείας στην προσβολή κοινωνικών αγαθών, τα οποία με αυτόν τον τρόπο αναβαθμίζονται σε έννομα αγαθά. Η ποινή καταγιγνώσκεται ως κακό, προκειμένου να γίνει αισθητή ως τέτοιο, στο πλαίσιο της εκδήλωσης ιδιαίτερης αποδοκιμασίας της έννομης τάξης στην άδικη συμπεριφορά του δράστη³.

1. Βλ. Ν. Ανδρουλάκη (Επιμέλεια Ι. Ανδρουλάκης), Θεμελιώδεις έννοιες της ποινικής δί-
κης, 2020, σ. 71, Δαλακούρα, Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, Τόμ. Ι, 2019, σ. 158, Δημήτρηνα,
Εγκλήματα κατ' εξακολούθηση, Κρίσιμα δογματικά ζητήματα σε επαναπροσδιορισμό, 2021,
σ. 205, Καρρά, Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, 2020, σ. 215, Α. Κωνσταντινίδη, Ποινικό Δικονο-
μικό Δίκαιο, Βασικές έννοιες, Μετά και τον Ν. 4855/2021, 2022, σ. 85 επ., Μπάγια, Ποινική
δίωξη: Νομικές και κοινωνικές συνέπειες από την άσκησή της. Ποιος και πότε (πρέπει να)
την ασκεί, ΠοινΧρ 2002, σ. 5 επ., Παπαδαμάκη, Ποινική Δικονομία, Θεωρία – Πράξη – Νομο-
λογία, 2021, σ. 103 επ., Συμεωνίδη, Η θέση και ο ρόλος του σύγχρονου Εισαγγελέα υπό το
πρίσμα συγκριτικών δεδομένων και συναφείς προβληματισμοί μετά τη θέση σε ισχύ του Ν.
3160/2003, ΠοινΛογ 2005, σ. 5 επ. και ιδίως σ. 8 επ.

2. Βλ. αντίστοιχα για το γερμανικό δίκαιο Fischer, Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen,
70. Auflage, 2023, σ. 796, πλαγιάρ. 2, Allgayer, σε Barthe / Gericke, Karlsruher Kommentar
Strafprozessordnung GVG-EGGVG-EMRK, 9. Aufl., 2023, σ. 2286, πλαγιάρ. 21, Roxin /
Schünemann, Strafverfahrensrecht, 30. Aufl., 2022, σ. 82, πλαγιάρ. 6, και για το ιταλικό δι-
καιο Caruso, σε Ronco / Romano, Codice Penale Commentato, σε βάση δεδομένων one
legale της Wolters Kluwer, 2023, ερμηνεία άρθρου 120 ΙταλΠΚ, σ. 5.

3. Βλ. Ν. Ανδρουλάκη, Θεμελιώδεις έννοιες, 2020, σ. 71, Κοσμάτο, σε Παύλου / Δημήτρη-
να / Κοσμάτο, Οι κυρώσεις στον νέο Ποινικό Κώδικα, Συμβολή στην ερμηνεία των άρθρων
50 – 133 ΠΚ (Ν. 4619/2019, όπως ισχύει με Ν 4637/2019, Ν 4855/2021 και Ν 4871/2021), 2023,
σ. 3 επ.

Η βαρύτητα των συνεπειών που επέρχονται από την κίνηση της ποινικής δίωξης και από την ενδεχόμενη επιβολή ποινής στη συνέχεια καθιστά αναγκαία την ανάθεση των σχετικών αρμοδιοτήτων μόνο στην πολιτεία, προκειμένου να εξασφαλίζεται η αντικειμενική και αμερόληπτη αξιολόγηση κάθε κατηγορίας ποινικής φύσης⁴. Ταυτόχρονα, σε ένα κράτος δικαίου δεν μπορεί να μετατρέπεται η διαδικασία άσκησης της ποινικής δίωξης σε εργαλείο ιδιωτικής διαμάχης, αντεκδίκησης ή ακόμη και εκβιασμού⁵. Εξάλλου, έχει διαπιστωθεί ιστορικά ότι τόσο το σύστημα της ιδιωτικής δίωξης⁶, όσο και εκείνο της λαϊκής δίωξης⁷, εμφάνισαν σοβαρά μειονεκτήματα με αποτέλεσμα να μην τυγχάνουν αποδοχής. Η βούληση οποιουδήποτε ιδιώτη δεν αρκεί από μόνη της για να καταστεί κάποιος κατηγορούμενος και να υποστεί τις δυσμενείς συνέπειες που συνδέονται με το γεγονός αυτό.

Ωστόσο, η ανάθεση της άσκησης της ποινικής δίωξης σε κρατικά όργανα⁸ δεν

4. Βλ. *Καρύδη*, Περί της έννοιας της παρ. 3 του άρθρου 118 Π.Κ., *Ελλδνη* 1972, σ. 514 επ.

5. Βλ. *Καρρά*, ΠΔΔ, 2020, σ. 215.

6. Σύμφωνα με το μοντέλο της ιδιωτικής δίωξης, η δίωξη του εγκλήματος ήταν κατά κύριο λόγο υπόθεση του παθόντα από το έγκλημα και ως εκ τούτου εντασσόταν στο πλαίσιο της ιδιωτικής διαφοράς μεταξύ του θύματος και του δράστη. Υπ' αυτήν την έννοια, είτε ο παθών είχε το δικαίωμα να επιβάλει (ιδιωτική) ποινή, είτε μπορούσε να αξιώσει από την πολιτεία να διώξει εκείνη για λογαριασμό του το έγκλημα, να επιβάλει ποινή και να την εκτελέσει, βλ. σχετικά *Ν. Ανδρουλάκη*, *Θεμελιώδεις έννοιες*, 2020, σ. 69 επ., *Α. Κωνσταντινίδη*, ΠΔΔ, 2022, σ. 86, *Συμεωνίδη*, Η θέση και ο ρόλος του σύγχρονου Εισαγγελέα, *Ποιν/λογ* 2005, σ. 5 επ. και ιδίως σ. 18, υποσημ. 69.

7. Στο σύστημα της λαϊκής δίωξης το έγκλημα δικαζόταν ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε ιδιώτη και όχι αποκλειστικά και μόνο του παθόντα. Στο συγκεκριμένο σύστημα επικρατεί η αντίληψη ότι το έγκλημα προσβάλλει το σύνολο του λαού, βλ. σχετικά *Ν. Ανδρουλάκη*, *Θεμελιώδεις έννοιες*, 2020, σ. 70, *Α. Κωνσταντινίδη*, ΠΔΔ, 2022, σ. 86, *Συμεωνίδη*, Η θέση και ο ρόλος του σύγχρονου Εισαγγελέα, *Ποιν/λογ* 2005, σ. 5 επ. και ιδίως σ. 18, υποσημ. 69.

8. Σημειώνεται ότι υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις, στις οποίες η ποινική δίωξη δεν ασκείται από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών. Για παράδειγμα, η ποινική δίωξη σε βάρος ανηλίκων στα πρωτοδικεία Αθηνών, Πειραιά, Θεσσαλονίκης και Πατρών ασκείται από έναν εισαγγελέα πρωτοδικών και τον αναπληρωτή του, οι οποίοι ορίζονται από τον εισαγγελέα εφετών, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 1 εδάφ. β' ΚΠΔ. Επίσης, η ολομέλεια του εφετείου σε συμβούλιο μπορεί να παραγγέλλει στον εισαγγελέα εφετών να κινήσει δίωξη για εγκλήματα εξαιρετικής σημασίας, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 ΚΠΔ. Ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος μετά το πέρας της προκαταρκτικής εξέτασης μπορεί να παραγγείλει στον αρμόδιο ανακριτή πλημμελειοδικών την κίνηση ποινικής δίωξης, σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 4 ΚΠΔ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 21 Ν. 5095/2024, του οποίου η ισχύς αρχίζει, όπως ορίζεται στο άρθρο 32 παράγραφος 1 του ίδιου νόμου, από 15 Μαρτίου 2024. Η δίωξη εναντίον του Προέδρου της Δημοκρατίας κινείται από τη Βουλή· η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του ΠτΔ σε δίκη υποβάλλεται στη Βουλή υπογεγραμμένη από το ένα τρίτο τουλάχιστον των μελών της και γίνεται αποδεκτή με απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία δύο τρίτων του συνόλου των μελών της, σύμφωνα με το άρθρο 49 παρ. 2 Σ. Η δίωξη

απαντά αυτομάτως και στο ερώτημα αν τα όργανα αυτά θα πρέπει να έχουν σε όλες τις περιπτώσεις την πρωτοβουλία για την κίνησή της, έχοντας την υποχρέωση να διώκουν το έγκλημα αυτεπάγγελτα ή αν, σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις, θα πρέπει να επαφίεται η πρωτοβουλία αυτή στους ιδιώτες⁹. Όχι βέβαια με την εκ μέρους τους απευθείας ενεργοποίηση της ποινικής δίωξης κατά τη βούλησή τους, αλλά υπό την έννοια ότι τα αρμόδια κρατικά όργανα επιτρέπεται να κινήσουν τη δίωξη μόνο εφόσον προηγουμένως το ζητήσει ο παθών. Αυτό είναι το σύστημα της δίωξης του εγκλήματος κατ' έγκληση¹⁰. Έγκληση είναι η δήλωση με την οποία το δικαιούμενο πρόσωπο καταγγέλλει ενώπιον του εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή άλλου αρμοδίου ανακριτικού υπαλλήλου την αξιόποινη πράξη που τελέστηκε σε βάρος του και εκφράζει την επιθυμία του να διωχθεί ο υπαίτιος¹¹.

2. Ο δικαιολογητικός σκοπός της έγκλησης

2.1. Ο κανόνας της αυτεπάγγελτης δίωξης

Η αρμοδιότητα της κίνησης της ποινικής δίωξης για όλα τα εγκλήματα ανήκει, όπως αναφέρθηκε, στην πολιτεία¹². Σύμφωνα με την αρχή της αυτεπάγγελτης δί-

σε βάρος όσων διατελούν ή διετέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί για αδικήματα που διέπραξαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους κινείται από τη Βουλή, σύμφωνα με το άρθρο 86 Σ. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 41 παρ. 1 Ν. 5026/2023 «Υποβολή των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης (πόθεν έσχες) και οικονομικών συμφερόντων – Ρυθμίσεις για την ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας- Λοιπές επείγουσες ρυθμίσεις», για τις αξιόποινες πράξεις που προβλέπονται στα άρθρα 34, 38, 39, 40, των υπόχρεων προσώπων του άρθρου 4, του άρθρου 6 περ. α' και του άρθρου 8 παρ. 1 περ. α' του ίδιου νόμου, η δίωξη ασκείται -με την επιφύλαξη των άρθρων 62, 85 και 86 παρ. 1 και 2 Σ, του Κανονισμού της Βουλής και του νόμου για την ποινική ευθύνη Υπουργών- από τον αρμόδιο εισαγγελέα εφετών.

9. Βλ. Λ. Μαργαρίτη, Περιουσιακά εγκλήματα και τρόπος διώξής τους (Μέρος Α'), ΠοινΔικ 2021, σ. 672, υποσημ. 6.

10. Βλ. Ν. Ανδρουλάκη, Θεμελιώδεις έννοιες, 2020, σ. 72, Μπέκα, σε Συστηματική Ερμηνεία του Ποινικού Κώδικα, Άρθρα 1 – 133, 2005, Επιμέλεια Δ. Σπινέλλη, σ. 1320.

11. Βλ. Γάφο, Ποινική Δικονομία, Τεύχ. Α', 1966, σ. 65, Δέδε, Ποινική Δικονομία, 1988, σ. 313, Α. Κωνσταντινίδη, ΠΔΔ, 2022, σ. 91, Παπαδαμάκη, Ποινική Δικονομία, 2021, σ. 266 επ., Μπουρόπουλο, ΕρμΠΚ, Τόμ. Α', 1959, σ. 306, Τούση / Γεωργίου, ΠΚ, Τόμ. Α', 1967, σ. 344.

12. Βλ. Beulke / Swoboda, Strafprozessrecht, 16. Aufl., 2022, σ. 30, πλαγιάρ. 46, Diemer, σε Barthe / Gericke, Karlsruher Kommentar StPO, 2023, σ. 966, πλαγιάρ. 2, Roxin / Schünemann, Strafverfahrensrecht, 2022, σ. 82, πλαγιάρ. 6, Schmitt, σε Meyer-Goßner / Schmitt, Strafprozessordnung mit GVG und Nebengesetzen, 66. Aufl., 2023, σ. 910, πλαγιάρ. 1, Ν. Ανδρουλάκη, Θεμελιώδεις έννοιες, 2020, σ. 72, Δημήτρη, Εγκλήματα κατ' εξακολούθηση, 2021, σ. 205, Παπατριανταφύλλου, Ο δικαιούχος της έγκλησης στα περιουσιακά εγκλήματα, ΠοινΔικ 2022, σ. 1011 επ., Τούση / Γεωργίου, ΠΚ, Τόμ. Α', 1967, σ. 344, Χαραλαμπίδη, Ποινικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Τόμ. ΙΙ, Η ποινή, 2021, σ. 451 επ.

ωξης, η οποία βρίσκει έρεισμα στο άρθρο 37 ΚΠΔ, όταν δεν απαιτείται έγκληση ή αίτηση η ποινική δίωξη κινείται αυτεπάγγελτα ύστερα από αναφορά, μήνυση ή άλλη πληροφορία ότι διαπράχθηκε αξιόποινη πράξη¹³. Κατά κανόνα, δηλαδή, από τη στιγμή που ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών πληροφορείται με οποιονδήποτε τρόπο την τέλεση ενός εγκλήματος και διαπιστώνει την ύπαρξη επαρκών ενδείξεων, υποχρεούται, σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας, να ασκήσει την ποινική δίωξη, ακόμη και αν το θύμα δηλώσει ότι δεν την επιθυμεί¹⁴.

Οστόσο, κατ' εξαίρεση, παράλληλα προς τα εγκλήματα που διώκονται αυτεπάγγελτα διαμορφώνονται τρεις κατηγορίες εγκλημάτων, στα οποία το θύμα μπορεί να καθορίσει την πορεία της ποινικής διαδικασίας. Στις περιπτώσεις αυτές, η κίνηση της ποινικής δίωξης και η εξέλιξη της διαδικασίας εξακολουθούν μεν να είναι έργο της πολιτείας, αλλά εξαρτώνται απόλυτα από την πρωτοβουλία τρίτων προσώπων.

2.2. Η δυνατότητα του παθόντα να ενεργοποιήσει την ποινική διαδικασία ή να επηρεάσει την πορεία της

Η πρώτη και μεγαλύτερη κατηγορία καταλαμβάνει τα εγκλήματα τα οποία διώκονται ύστερα από έγκληση. Εδώ εντάσσονται πράξεις, στις οποίες η ποινική δίωξη ασκείται μόνο αν το επιθυμεί ο παθών και αν δηλώσει την επιθυμία του αυτή με την υποβολή έγκλησης. Οι επιμέρους λόγοι που δικαιολογούν τη θέσπιση κατ' έγκληση διωκόμενων εγκλημάτων προσεγγίζονται αυτοτελώς αμέσως παρακάτω.

Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται τα εγκλήματα για τα οποία η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπάγγελτα, πλην όμως το θύμα έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει, υπό προϋποθέσεις, την εξέλιξη της διαδικασίας. Εδώ ανήκει το έγκλημα του βιασμού στο οποίο, εάν ο παθών δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη του φερόμενου ως δράστη για τον λόγο ότι η δημοσιότητα από τη δίωξη θα έχει ως συνέπεια τον σοβαρό ψυχικό τραυματισμό του, ο εισαγγελέας μπορεί να απόσχει από τη δίωξη. Σε περίπτωση που κατά τον χρόνο υποβολής της παραπάνω δήλωσης η δίωξη έχει ήδη ασκηθεί, το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο έχουν τη δυνατότητα, αν κρίνουν ότι η δήλωση αυτή είναι αληθής, να παύσουν οριστικά την ποινική δίωξη. Ο παθών, δηλαδή, δεν ελέγχει απόλυτα τη διαδικασία¹⁵, για τον λόγο ότι υποβάλλοντας την επίμαχη δήλωση υποχρεώνει μεν το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να τη διερευνήσει ως προς τη βασιμότητά της, αλλά τελικά η κρίση σχετικά με την κίνηση

13. Βλ. Καρρά, ΠΔΔ, 2020, σ. 215, Α. Κωνσταντινίδη, ΠΔΔ, 2022, σ. 86 επ.

14. Βλ. Κιούπη, Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας. Η διεύρυνση του καταλόγου των κατ' έγκληση διωκόμενων εγκλημάτων. Πρακτικές λύσεις και θεωρητικά θεμέλια, *The Art of Crime*, Νοέμβριος 2022, Παπαδαμάκη, Ποινική Δικονομία, 2021, σ. 273, Αθ. Παπαδόπουλο, Δικαιοπολιτικοί προβληματισμοί στον τρόπο δίωξης των περιουσιακών εγκλημάτων – Κριτικές επισημάνσεις και de lege ferenda προτάσεις, *ΠοινΔικ* 2023, σ. 1184 επ.

15. Βλ. Συμεωνίδου-Καστανίδου, σε Καϊάφα-Γκμπάντι / Μπιτζιλέκη / Συμεωνίδου-Καστανίδου, Δίκαιο των ποινικών κυρώσεων, 2020, σ. 309.

της δίωξης ή τη συνέχιση της ποινικής διαδικασίας εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του αρμόδιου δικαιοδοτικού οργάνου.

Η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει ορισμένα αυτεπαγγέλτως διωκόμενα εγκλήματα, στα οποία, όμως, ο παθών έχει τη δυνατότητα να καθορίσει μονομερώς αν θα συνεχιστεί η ποινική διαδικασία. Στις περιπτώσεις αυτές η δήλωση του παθόντα ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη του υπαιτίου υποχρεώνει τον εισαγγελέα να απόσχει από τη δίωξη, εάν τούτη δεν έχει κινηθεί κατά τον χρόνο υποβολής της σχετικής δήλωσης, ενώ η υποβολή της παραπάνω δήλωσης μετά την κίνηση της δίωξης οδηγεί υποχρεωτικά στην οριστική της παύση. Η ως άνω δήλωση, δηλαδή, είναι δεσμευτική για το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο. Στη συγκεκριμένη κατηγορία ανήκει το έγκλημα της σωματικής βλάβης από αμέλεια, όταν ο υπαίτιος είναι οδηγός οχήματος, ο οποίος υποχρεούται σε ιδιαίτερη επιμέλεια ή προσοχή, αλλά δεν μεταφέρει κατά τον χρόνο τέλεσης του αδικήματος επιβάτες ή πράγματα με σκοπό βιοπορισμού¹⁶.

2.2.1. Η τυπολογία των κατ' έγκληση διωκόμενων εγκλημάτων

Οι αξιόποινες πράξεις οι οποίες διώκονται ύστερα από έγκληση ορίζονται ρητά στον ΠΚ και διακρίνονται σε τρεις επιμέρους κατηγορίες¹⁷. Οι λόγοι που δικαιολογούν την κατ' έγκληση δίωξη του κάθε εγκλήματος εξαρτώνται από την ένταξή του στη μια ή στην άλλη κατηγορία.

Στην πρώτη κατηγορία των κατ' έγκληση διωκόμενων εγκλημάτων εντάσσονται εκείνα που προσβάλλουν ατομικά έννομα αγαθά πολύ μικρής βαρύτητας¹⁸, απειλούμενα συνήθως με χρηματική ποινή ή με παροχή κοινωφελούς εργασίας ή ακόμη και με μικρή ποινή φυλάκισης. Στις περιπτώσεις αυτές, ο νομοθέτης εκτιμά ότι εξαιτίας της μικρής απαξίας των εγκλημάτων και του περιορισμένου ενδιαφέροντος της πολιτείας για τη δίωξή τους δεν χρειάζεται να ενεργοποιηθεί η ποινική διαδικασία, όταν ο ίδιος ο παθών δεν ενδιαφέρεται για τη δίωξη του υπαιτίου¹⁹. Στην κατηγορία

16. Βλ. άρθρο 314 παρ. 2 εδάφ. γ' και δ' ΠΚ και αναλυτικότερα στο πέμπτο κεφάλαιο, υπό 3.

17. Βλ. Δημήτρηνα, Εγκλήματα κατ' εξακολούθηση, 2021, σ. 211, Συμεωνίδου-Καστανίδου, σε Δίκαιο των ποινικών κυρώσεων, 2020, σ. 310 επ.

18. Βλ. Roxin / Schünemann, Strafverfahrensrecht, 2022, σ. 85, πλαγιάρ. 15.

19. Βλ. Ν. Ανδρουλάκη, Θεμελιώδεις έννοιες, 2020, σ. 73, Δαλακούρα, Ποινική Δικονομία, Βασικά ζητήματα της ποινικής δίκης για ανακριτικούς υπαλλήλους, Τόμ. Α', 2007, σ. 213, Δέδε, Η έγκλησις, Ιστορική – Συγκριτική – Δογματική μελέτη, 1956, σ. 22, Δημήτρηνα, Εγκλήματα κατ' εξακολούθηση, 2021, σ. 210, Κιούπη, Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας, The Art of Crime, Νοέμβριος 2022, Λ. Μαργαρίτη, Περιουσιακά εγκλήματα και τρόπος δίωξής τους (Μέρος Α'), ΠοινΔικ 2021, σ. 673, Αθ. Παπαδόπουλο, Δικαιοπολιτικοί προβληματισμοί στον τρόπο δίωξης των περιουσιακών εγκλημάτων, ΠοινΔικ 2023, σ. 1184 επ., Συμεωνίδου-Καστανίδου, σε Δίκαιο των ποινικών κυρώσεων, 2020, σ. 310, Χαράλαμπακη, Η ποινή, 2021, σ. 451 και αντίστοιχα για το ιταλικό δίκαιο σε Caruso, σε Ronco /

αυτή ανήκει, ενδεικτικά, η αυτοδικία (άρθρο 331 ΠΚ), η αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου (άρθρο 374 Α ΠΚ), η κλοπή και η υπεξαίρεση μικρής αξίας (άρθρο 377 ΠΚ), η φθορά ξένης ιδιοκτησίας (άρθρο 378 παρ. 1 εδάφ. α' και β' ΠΚ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 59 Ν. 5090/2024), η απάτη και η απάτη με υπολογιστή μικρής αξίας (άρθρο 387 ΠΚ) και η απατηλή πρόκληση βλάβης (άρθρο 389 ΠΚ).

Στη δεύτερη κατηγορία υπάγονται πράξεις, οι οποίες ενδέχεται να έχουν ακόμη και μέσης βαρύτητας απαξία και πλήττουν κατά βάση τα έννομα αγαθά της τιμής, της ελευθερίας ή του απορρήτου του παθόντα. Στις περιπτώσεις αυτές, η καθιέρωση της κατ' έγκληση δίωξης ανάγεται κυρίως στη σκέψη ότι η ύπαρξη ή μη της προσβολής συναρτάται άρρηκτα με τη βούληση του θύματος ή με τους δεσμούς που το συνδέουν με τον υπαίτιο, ώστε μόνο αν ο ίδιος ο παθών δηλώσει ότι έχει προσβληθεί να δικαιολογείται πράγματι η ενεργοποίηση του μηχανισμού απονομής της ποινικής δικαιοσύνης²⁰. Βέβαια, ορισμένα από τα εγκλήματα αυτά θα μπορούσαν λόγω της μικρής τους απαξίας να υπαχθούν και στην πρώτη κατηγορία.

Τέτοια αδικήματα είναι, ενδεικτικά, η απειλή (άρθρο 333 παρ. 1 ΠΚ), η διατάραξη οικιακής ειρήνης (άρθρο 334 παρ. 1 ΠΚ), η προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας, εκτός αν ο παθών είναι ανήλικος (άρθρο 337 παρ. 1 ΠΚ), η προσβολή της γενετήσιας ευπρέπειας, εκτός αν η πράξη τελείται ενώπιον προσώπου νεότερου των δέκα πέντε ετών (άρθρο 353 παρ. 1 εδάφ. α' ΠΚ), η εξύβριση (άρθρο 361 ΠΚ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 53 Ν. 5090/2024), η συκοφαντική δυσφήμιση (άρθρο 363 ΠΚ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 54 Ν. 5090/2024), η παραβίαση απορρήτου εγγράφων (άρθρο 370 παρ. 1 και 2 ΠΚ), η παράνομη πρόσβαση σε σύστημα πληροφοριών ή σε δεδομένα (άρθρο 370 Β παρ. 1 και 4 ΠΚ) και η παραβίαση επαγγελματικής εχεμύθειας (άρθρο 371 ΠΚ)²¹.

Στην τρίτη κατηγορία εντάσσονται πράξεις, οι οποίες σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν σημαντική απαξία. Εδώ το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στα εγκλήματα που στρέφονται εναντίον της ιδιοκτησίας και της περιουσίας. Στη συγκεκριμένη κατηγορία σήμερα υπάγονται, σύμφωνα με τα άρθρα 381 παρ. 1 ΠΚ και 405 παρ. 1 ΠΚ όπως διαμορφώθηκαν μετά από την τροποποίησή τους με το άρθρο 60 Ν. 5090/2024, η πλημμεληματική υπεξαίρεση (άρθρο 375 παρ. 1 ΠΚ), η πλημμεληματική απιστία (άρθρο 390 παρ. 1 εδάφ. α' ΠΚ), η καταδολίευση δανειστών (άρθρο 397 ΠΚ) και η πλημμεληματική τοκογλυφία²² (άρθρο 404 παρ. 1 ΠΚ). Ο ΝΠΚ (Ν. 4619/2019) διέυρυνε σημαντικά την κατ' έγκληση δίωξη των περιουσιακών εγκλημάτων, λόγω του

Romano, Codice Penale Commentato, σε βάση δεδομένων one legale της Wolters Kluwer, 2023, άρθρο 120 CP ερμηνεία άρθρου 120 ΙταλΠΚ, σ. 6.

20. Βλ. Κιούπη, Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας, *The Art of Crime*, Νοέμβριος 2022, Αθ. Παπαδόπουλο, Δικαιοπολιτικοί προβληματισμοί στον τρόπο δίωξης των περιουσιακών εγκλημάτων, *ΠοινΔικ* 2023, σ. 1184 επ.

21. Βλ. Συμεωνίδου-Καστανίδου, σε Δίκαιο των ποινικών κυρώσεων, 2020, σ. 312.

22. Βλ. ΑΠ 787/2020, *ΠοινΔικ* 2021, σ. 866 επ., με Παρατηρήσεις *Ορφανού*, σ. 874 επ.

ατομικού χαρακτήρα²³ των υπό εξέταση εννόμων αγαθών και της έλλειψης βίαιης συμπεριφοράς του υπαιτίου²⁴. Η καθιέρωση της κατ' έγκληση δίωξης σοβαρών εγκλημάτων, τα οποία πλήττουν περιουσιακά έννομα αγαθά, αποτέλεσε μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες του Ν. 4619/2019, η οποία σε μεγάλο βαθμό ανατράπηκε με την κανονιστική παρέμβαση του Ν. 5090/2024 (ΦΕΚ Α' 30/23-2-2024). Έτσι, θα πρέπει στο σημείο αυτό να επισημανθούν ειδικότερα τα εξής :

2.2.1.1. Το μοντέλο της κατ' έγκληση δίωξης των περιουσιακών εγκλημάτων που εισήγαγε ο Ν. 4619/2019

Αρχικά, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι κακουργηματικές μορφές των αδικημάτων του 23^{ου} Κεφαλαίου του ΠΚ, στο οποίο με τον Ν. 4619/2019 ενοποιήθηκαν τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και τα εγκλήματα κατά της περιουσίας, στηρίζονται σε ένα ενιαίο ποσοτικό κριτήριο (: αξία του αντικειμένου ή ζημία άνω των 120.000 ευρώ). Παράλληλα, με την ίδια κανονιστική παρέμβαση διαμορφώθηκαν ιδιαίτερος διακεκριμένες μορφές των υπό εξέταση αδικημάτων, όταν αυτά στρέφονται κατά της περιουσίας του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και το ύψος της ζημίας υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ. Η επιλογή αυτή αποδόθηκε στο γεγονός ότι με την έναρξη ισχύος του ΝΠΚ καταργήθηκε ο Ν. 1608/1950 και κάθε διάταξη που τροποποιούσε τον συγκεκριμένο νόμο²⁵.

Ο ατομικός χαρακτήρας των ως άνω εννόμων αγαθών, σε συνδυασμό με την έλλειψη βίας από το άδικο της οικείας συμπεριφοράς, οδήγησαν τον νομοθέτη του ΝΠΚ στην καθιέρωση της κατά κανόνα κατ' έγκληση δίωξής τους, ανεξαρτήτως ποσού, όταν τελούνται σε βάρος φορέα ιδιωτικής περιουσίας. Οι ιδιαίτερος διακεκριμένες μορφές των επίμαχων αδικημάτων με παθόν το δημόσιο εξακολούθησαν να διώκονται αυτεπάγγελα. Σύμφωνα με τα άρθρα 381 παρ. 1 ΠΚ και 405 παρ. 1 ΠΚ, όπως αυτά διαμορφώθηκαν μετά τον Ν. 4619/2019, κακουργηματικής απαξίας πράξεις, όπως, για παράδειγμα, η υπεξαίρεση, η απάτη και η απάτη με υπολογιστή διώκονταν κατ' έγκληση, όταν τελούνταν σε βάρος ιδιώτη. Επίσης, με την ίδια κανονιστική παρέμβαση προβλέφθηκε αρχικά στο άρθρο 405 παρ. 1 ΝΠΚ ότι η απιστία σε βαθμό πλημμελήματος διώκεται ύστερα από έγκληση. Στη συνέχεια, με την τροποποίηση που επήλθε με το άρθρο 12 παρ. 3 Ν. 4637/2019 στην ως άνω διάταξη του ΠΚ ορίστηκε ότι διώκεται κατ' έγκληση η απιστία, η οποία στρέφεται άμεσα κατά πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος ή επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα και η προκληθείσα ζημία υπερβαίνει το ποσό των 120.000 ευρώ²⁶.

Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι η αύξηση των κατ' έγκληση διωκόμενων αδι-

23. Βλ. Λ. Μαργαρίτη, Περιουσιακά εγκλήματα (Μέρος Α'), ΠοινΔικ 2021, σ. 678.

24. Βλ. Δημήτρη, Εγκλήματα κατ' εξακολούθηση, 2021, σ. 211.

25. Βλ. ΑιΤεκθ Ν. 4619/2019, υπό 23^ο κεφάλαιο.

26. Βλ. για το συγκεκριμένο ζήτημα παρακάτω, πέμπτο κεφάλαιο, υπό 1.4.

κημάτων που πραγματοποιήθηκε με τον Ν. 4619/2019 δεν αποτέλεσε μεμονωμένη επιλογή, αλλά εντάχθηκε συστηματικά σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ρυθμίσεων, οι οποίες είχαν ως στόχο τον εκσυγχρονισμό του Ποινικού Δικαίου. Η ενοποίηση σε ένα Κεφάλαιο των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας και εκείνων κατά των περιουσιακών δικαιωμάτων υποδηλώνει ότι η ιδιοκτησία και η περιουσία αποτελούν δύο όψεις ενός εννόμου αγαθού²⁷. Οι ρυθμίσεις που ορίζουν την εξάλειψη του αξιοποίνου, λόγω έμπρακτης μετάνοιας ή πλήρους ικανοποίησης του ζημιωθέντα, είχαν ως σκοπό την προώθηση της πολλαπλά ωφέλιμης δυνατότητας διευθέτησης των υποθέσεων με περιουσιακό αντικείμενο²⁸. Επίσης, με την ίδια κανονιστική παρέμβαση εισήχθη για όλα τα εγκλήματα που δεν περιέχουν χρήση βίας ένας πρόσθετος λόγος υποχρεωτικής απαλλαγής από την ποινή, εφόσον ο υπαίτιος μέχρι την αμετάκλητη παραπομπή του στο ακροατήριο ικανοποιήσει εντελώς τον ζημιωθέντα, καταβάλλοντας αποδεδειγμένα το κεφάλαιο και τους τόκους υπερημερίας από την ημέρα τέλεσης του εγκλήματος²⁹.

Ωστόσο, η καθιέρωση με τον ΝΠΚ της δίωξης ύστερα από έγκληση αξιόποινων πράξεων που προσβάλλουν περιουσιακά έννομα αγαθά και έχουν κακουργηματική απαξία δέχτηκε κριτική³⁰. Τα βασικά επιχειρήματα που προβλήθηκαν εναντίον της ως άνω επιλογής του νομοθέτη ήταν ότι η αυξημένη απαξία των περιουσιακών κακουργημάτων επιβάλλει την αυτεπάγγελτη δίωξή τους, ότι ενδέχεται να μην μπορεί να θεμελιωθεί επαρκώς ένα περιουσιακό έγκλημα εντός της προβλεπόμενης τριμήνης προθεσμίας και ότι στην εξακολουθητική τέλεση περιουσιακών αδικημάτων με πολλούς παθόντες η αδράνεια ορισμένων από αυτούς μπορεί να επηρεάσει ευθέως το ύψος της ζημίας και κατ' επέκταση τη διαβάθμιση του εγκλήματος ως πλημμελήματος ή κακουργήματος, καθώς επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις και την παραγραφή³¹.

27. Βλ. ΑιτΕκθ Ν. 4619/2019.

28. Στα άρθρα 381 παρ. 2 ΠΚ και 405 παρ. 2 ΠΚ, όπως αυτά διαμορφώθηκαν μετά τον Ν. 4619/2019, προβλέπεται η εξάλειψη του αξιοποίνου λόγω έμπρακτης μετάνοιας. Στα άρθρα 384 παρ. 2 ΠΠΚ και 406 Α παρ. 2 ΠΠΚ οριζόταν η αρχειοθέτηση της υπόθεσης με αιτιολογημένη πράξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών.

29. Βλ. αναλυτικά στο δεύτερο κεφάλαιο, υπό 8.

30. Βλ. Βρούση, Προβληματισμοί επί της διεύρυνσης της κατ' έγκληση δίωξης των εγκλημάτων κατά περιουσιακών εννόμων αγαθών, ΠοινΧρ 2021, σ. 161 επ., Μυλωνόπουλο, Ποινικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, 2020, σ. 1029, Αθ. Παπαδόπουλο, Δικαιοπολιτικοί προβληματισμοί στον τρόπο δίωξης των περιουσιακών εγκλημάτων, ΠοινΔικ 2023, σ. 1184 επ., Παπακυριάκου, Η περιουσία ως αντικείμενο προστασίας και ελέγχου στο ελληνικό ποινικό δίκαιο, Η ποινική προστασία της περιουσίας, Θεμελιώδη ερμηνευτικά και δικαιοπολιτικά ζητήματα, 2024, σ. 49, Παπατριανταφύλλου, Ο δικαιούχος της έγκλησης στα περιουσιακά εγκλήματα, ΠοινΔικ 2022, σ. 1011 επ., Συμεωνίδου-Καστανίδου, σε Δίκαιο των ποινικών κυρώσεων, 2020, σ. 312 επ.

31. Βλ. για το συγκεκριμένο ζήτημα Κιούπη, Εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας, The Art of Crime, Νοέμβριος 2022, Τζαννετή, Ζητήματα της κατ' έγκληση δίωξης